Φως Ιλαρόν

Μηνιαία Έκδοση της Ενορίας Αγίου Γεωργίου Περιβολίων Ρεθύμνου. Έτος 5ο, φ. 59. Αύγουστος 2017

Οι γιορτές της Παναγίας μέσα στο έτος και δύο Ρεθεμνιώτες άγιοι: ο άγιος Ματθαίος από το Γερακάρι και ο άγιος Αθανάσιος από την Αξό

Οι γιορτές της Παναγίας μέσα στο έτος

Οι άγιοι διδάσκαλοι του χριστιανισμού, που καθιέρωσαν τις γιορτές και τις νηστείες της Ορθόδοξης Εκκλησίας ως ένα δρόμο που οδηγεί τον άνθρωπο στο Φως του Χριστού, γέμισαν πολύ σοφά το έτος με γιορτές του Χριστού, της Παναγίας και των αγίων, για να ευλογείται κάθε μέρα και κάθε δραστηριότητα της ζωής των χριστιανών. Έτσι, δεν υπάρχει καμία μέρα μέσα στο χρόνο που να μη γιορτάζονται άγιοι ή κάποια σημαντικά γεγονότα από τη ζωή του Ιησού Χριστού και της Θεοτόκου, δηλ. της Παναγίας.

Συγκεκριμένα, οι εορτές της Παναγίας προχωρούν με μια θαυμαστή συνέχεια, καθώς προχωρεί και το έτος. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, ως πρώτο μήνα του έτους έχει διατηρήσει το Σεπτέμβριο, όπως και τα σχολεία. Την 1η Σεπτεμβρίου (που γιορτάζει και ο Ρεθεμνιώτης άγιος Νικόλαος ο Κουρταλιώτης και πολλοί άλλοι άγιοι), στις εκκλησίες μας γίνεται η θεία λειτουργία με *ευχές* (προσευχές) και τροπάρια πρωτοχρονιάς. Μάλιστα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, στην Κωνσταντινούπολη (στο οποίο υπάγεται και η Εκκλησία της Κρήτης), έχει ανακηρύξει αυτή την ημέρα ως ημέρα προσευχής για τη διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Την 1η Σεπτεμβρίου έχουμε και γιορτή της Παναγίας, τη λεγόμενη **«Παναγία πρωτοσεπτεμβριανή»**, και υπάρχει ναός αφιερωμένος σε αυτήν λίγα χιλιόμετρα δυτικά του Ρεθύμνου, στην περιοχή του Πετρέ. Είναι η ανάμνηση θαύματος της Θεοτόκου στη μονή των Μιασηνών, από την οποία μια ιστορική και θαυματουργή εικόνα της ρίχτηκε στη λίμνη Ζαγουρού, για να μην την καταστρέψουν οι εικονομάχοι (τον 8ο ή 9ο αιώνα μ.Χ., δηλ. ανάμεσα στα έτη 726 – 843 μ.Χ.), και μετά από χρόνια βγήκε από τα νερά της λίμνης με θαυματουργικό τρόπο, χωρίς να έχει πάθει το παραμικρό.

Μόλις 7 μέρες μετά την 1η Σεπτεμβρίου, δηλαδή τον 1ο μήνα του εκκλησιαστικού έτους, έχουμε την 1η μεγάλη γιορτή της Παναγίας, **το Γενέσιό της** (την εορτή της γέννησής της). Γιορτάζεται στις **8 Σεπτεμβρίου**, ημέρα όπου πανηγυρίζει και ο ιερός ναός της Παναγίας στα Μυριοκέφαλα του Ρεθύμνου. Αυτός ο ναός έχει απομείνει από ένα σπουδαίο μοναστήρι που ίδρυσε πριν από περίπου χίλια χρόνια ένας μεγάλος Κρητικός άγιος, ο άγιος Ιωάννης ο Ξένος, που ίδρυσε πολλές εκκλησίες και μοναστήρια στην Κρήτη (και στο νομό Ρεθύμνης), για να βοηθήσει στην πνευματική αναγέννηση του κρητικού λαού.

Η Εκκλησία, πρέπει να πούμε, γιορτάζει γενέθλια μόνο τριών προσώπων: του Ιησού Χριστού (25 Δεκεμβρίου, δηλαδή τα Χριστούγεννα), της Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου) και του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου (24 Ιουλίου). Αυτά τα τρία γενέθλια οδηγούν στην ανάσταση του Χριστού και, κατ' επέκτασιν, στην ανάσταση όλων μας, που θα γίνει με τη δευτέρα παρουσία του Κυρίου. Οι υπόλοιποι άνθρωποι κανονικά δεν εορτάζουμε τα γενέθλιά μας (τα οποία ουσιαστικά, καθώς προχωρεί η ηλικία μας, φέρνουν πιο κοντά τη στιγμή του θανάτου μας), αλλά τον άγιο του ονόματός μας, η γιορτή του οποίου μας συνδέει με τον Ιησού Χριστό, την πηγή της αιώνιας ζωής. Η γιορτή των γενεθλίων, που έχει γίνει στην εποχή μας τόσο ισχυρή, ώστε σχεδόν ξεχνάμε τη γιορτή του αγίου μας, καθιερώθηκε αρχικά στη δυτική Ευρώπη, εκεί όπου κυριαρχεί ο προτεσταντισμός (μια μορφή του χριστιανισμού που δημιουργήθηκε στη Γερμανία μετά το 1500 ως αντίδραση στο ρωμαιοκαθολικισμό). Οι προτεστάντες δεν εορτάζουν τους αγίους, οπότε καθιέ-

ρωσαν ένα άλλο είδος γιορτής (τα γενέθλια) για να μη μείνει η ζωή τους χωρίς γιορτές.

Προχωρώντας το έτος, φτάνουμε στο Νοέμβριο, όπου γιορτάζουμε τη 2η μεγάλη γιορτή της Παναγίας, **τα Εισόδια (21 Νοεμβρίου)** ή, όπως λέει ο λαός μας, της «Παναγίας της Μεσοσπορίτισσας» (ο γεωργός έπρεπε να έχει σπείρει το μισό σπόρο). Είναι η αφιέρωση της Παναγίας στο Ναό του Σολομώντα, στα Ιεροσόλυμα, όπως είχαν υποσχεθεί οι γονείς της (οι άγιοι Ιωακείμ και Άννα), όλα τα χρόνια που προσεύχονταν στο Θεό να τους στείλει ένα παιδί. Στα Εισόδια η Παναγία είναι τριών ετών. Γι' αυτό στην Κρήτη έχει δημιουργηθεί ένα έθιμο, σύμφωνα με το οποίο την εορτή των Εισοδίων γιορτάζουν οι ανύπανδρες κοπέλες με το όνομα Μαρία, οι οποίες κατά τεκμήριο είναι μικρές σε ηλικία, όπως ήταν η Παναγία όταν εισήλθε στο Ναό, όπου έζησε, προστατευόμενη των ιερών και των αγγέλων, περίπου δέκα χρόνια.

Η επόμενη μεγάλη γιορτή της Παναγίας είναι ο **Ευαγγελισμός της Θεοτόκου**, στις **25 Μαρτίου**, η γιορτή της επίσκεψης του αρχαγγέλου Γαβριήλ στην Παναγία, όταν της ανακοίνωσε ότι ο Θεός την επέλεξε για να κυοφορήσει και να γεννήσει το Σωτήρα του κόσμου, τον Ιησού Χριστό.

Η Παναγία πρέπει να ήταν περίπου 15 ετών τότε, σε ηλικία γάμου για την εποχή της. Οι άγιοι γονείς της είχαν κοιμηθεί από χρόνια και οι ιερείς του Ναού, για να την προστατεύσουν, την είχαν αρραβωνιάσει με έναν άνδρα αρκετά μεγαλύτερό της, τον άγιο και δίκαιο Ιωσήφ, ο οποίος, όπως γνωρίζουμε, αν και την παντρεύτηκε σύμφωνα με τον εβραϊκό νόμο, όμως ποτέ δεν έγινε αληθινός σύζυγός της, γι' αυτό και έμεινε στην Ιστορία ως άγιος Ιωσήφ ο Μνήστωρ (=αρραβωνιαστικός).

Την ιστορία του Ευαγγελισμού (η λέξη σημαίνει «αναγγελία καλής είδησης») τη διηγείται το κατά Λουκαν Ευαγγέλιο. Εκεί διαβάζουμε ότι ο αρχάγγελος μίλησε στην Παναγία, αλλά δεν της έδωσε κρίνο, όπως νομίζει ο πολύς κόσμος. Ο μύθος για τον κρίνο πέρασε στην ιστορία του Ευαγγελισμού από τους ζωγράφους της δυτικής Ευρώπης, την εποχή της Αναγέννησης, από το 14ο αιώνα και μετά, οι οποίοι ζωγράφιζαν από τη φαντασία τους τον άγγελο να κρατάει ένα λευκό κρίνο.

Όμως πρέπει να πούμε ότι συνήθως αναφερόμαστε στην Παναγία ολόκληρο το Μάρτιο ή τον μισό Μάρτη και τον μισό Απρίλη, επειδή συμπίπτει με τη Μεγάλη Σαρακοστή και κάθε Παρασκευή στις εκκλησίες μας ψάλλουμε προς τιμήν της Παναγίας τους *Χαιρετισμούς*, το υπέροχο εκείνο ποιητικό και μουσικό έργο της βυζαντινής εποχής, που ο λαός μας δικαιολογημένα το θαυμάζει και το υπεραγαπά και πολλοί χριστιανοί το ξέρουν απ' έξω και το λένε, ως προσευχή, κάθε βράδυ πριν κοιμηθούν, όλο το χρόνο…

Η τέταρτη μεγάλη γιορτή της Παναγίας (που κλείνει τον κύκλο της επίγειας ζωής της και της αύξησης της ηλικίας της) έρχεται τον τελευταίο μήνα του εκκλησιαστικού έτους, τον Αύγουστο. Είναι η **Κοίμηση της Θεοτόκου (15 Αυγούστου)**, για την οποία οι ορθόδοξοι χριστιανοί όλων των λαών προετοιμάζονται με τη νηστεία του Δεκαπενταύγουστου (οι πρώτες 5 μέρες νηστεύονται και προς τιμήν της εορτής της Μεταμόρφωσης του Χριστού, 6 Αυγούστου, κατά την οποία τρώγεται ψάρι, αλλά ευλογούνται στην εκκλησία και μοιράζονται στο λαό και τα πρώτα ώριμα σταφύλια της χρονιάς), καθώς και με τις υπέροχες *Παρακλήσεις* προς την Παναγία, που ψάλλονται στις εκκλησίες μας κάθε απόγευμα, εκτός Σαββάτου, μέχρι την παραμονή της εορτής της.

Ο εορτασμός της Κοίμησης της Θεοτόκου ολοκληρώνεται στις **23 Αυγούστου** («απόδοση της Κοιμήσεως»), ημέρα που ο λαός μας την ονομάζει **«τα εννιάμερα της Παναγίας»**, την έχει μετατρέψει σε ξεχωριστή εορτή και υπάρχουν εκκλησίες αφιερωμένες ειδικά σε αυτήν. Εξάλλου, η εορτή της **Παναγίας Μυρτιδιώτισσας (24 Σεπτεμβρίου)**, που εορτάζεται η εύρεση της εικόνας της Παναγίας μέσα σε μια μυρτιά στο νησί Κήθυρα και τα πολλά θαύματά της, από το λαό θεωρείται ως «τα σαράντα της Παναγίας», αφού είναι 40 μέρες μετά την Κοίμηση. Έτσι, ο λαός μας έχει κάνει την Παναγία ακόμη πιο δική του, την κηδεύει και τη μνημονεύει μέσα στην καρδιά του όπως κάθε χριστιανός τη μητέρα του. Αυτός είναι και ο λόγος που την Παναγία τη γιορτάζουμε τόσο πολύ, ότι, με το να γίνει η Μητέρα του Χριστού, που είναι ο νέος Αδάμ, δηλαδή ο Μεγάλος Αδελφός μας ενώπιον του Θεού (αφού κάθε χριστιανός μπορεί να ενωθεί με το Θεό, μέσω του Χριστού, και να γίνει γιος του Θεού), η Παναγία γίνεται Μητέρα όλων μας. Τα αναρίθμητα θαύματα και οι εμφανίσεις της, άλλωστε, σε όλες τις εποχές, φανερώνουν πως αγαπά τους ανθρώπους ακριβώς σαν Μητέρα μας.

Ο Αύγουστος, εξάλλου, ο «μήνας της Παναγίας», κλείνει με την **εορτή της Τιμίας Ζώνης**, στις **31 Αυγούστου**, δηλαδή της ζώνης της Παναγίας, που η ίδια η Θεοτόκος παρέδωσε στον άγιο

απόστολο Θωμά τρεις ημέρες μετά την Κοίμησή της. Το πολύτιμο και θαυματουργό αυτό κειμήλιο, μετά από πολλές περιπέτειες, παραδόθηκε πριν από αιώνες στην ιερά μονή Βατοπεδίου του Αγίου Όρους, όπου φυλάσσεται μέχρι σήμερα.

Υπάρχουν κι άλλες εορτές της Παναγίας, δευτερεύουσες (π.χ. της Ζωοδόχου Πηγής). Αυτές είναι οι κυριότερες, που γεμίζουν το χρόνο και τη ζωή μας με την ευλογία της.

Ο άγιος νεομάρτυς Ματθαίος ο εκ Γερακαρίου, ο εν Ρεθύμνω (18 Αυγούστου)

«Εγώ Χριστιανός εγεννήθηκα και Χριστιανός θ' αποθάνω».

Οι άγιοι Τέσσερις Μάρτυρες είναι αναμφίβολα το χριστιανικό καύχημα του ρεθεμνιώτικου λαού. Καύχημα όχι μόνο της πόλης του Ρεθύμνου, όπου μαρτύρησαν (θανατώθηκαν από τους Τούρκους το 1824) και της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου, αλλά και της άλλης ρεθεμνιώτικης Μητρόπολης, της Ιεράς Μητροπόλεως Λάμπης, Συβρίτου και Σφακίων, απ' όπου κατάγονταν και όπου είχαν ζήσει, καθώς και άλλων περιοχών του τόπου μας, με τις οποίες συνδέονταν.

Βέβαια, αγίους έχει κι άλλους το Ρέθυμνο, και η πόλη και τα χωριά μας. Γι' αυτούς μπορείτε να διαβάσετε στην ιστοσελίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου, στο Διαδίκτυο (imra.gr), στην ενότητα «Τοπική Αγιολογία».

Πάντως, από την εποχή της Τουρκοκρατίας – και μάλιστα από τα πρώτα χρόνια της, περίπου 125 χρόνια πριν τους Τέσσερις Μάρτυρες – έχουμε και **έναν πρώτο άγιο μάρτυρα**, που ζούσε στην πόλη του Ρεθύμνου και όμως ως Ρεθεμνιώτες μάλλον δεν τον έχουμε τιμήσει όσο του αξίζει. Είναι **ο άγιος Ματθαίος από το Γερακάρι Αμαρίου**, που θανατώθηκε από τους Τούρκους, μετά από προδοσία της συζύγου του, σε ηλικία περίπου 27-30 ετών, το 1697 ή το 1700 (μόλις 50 χρόνια περίπου από την κατάληψη του Ρεθύμνου από τους Τούρκους, που έγινε το 1646), και γιορτάζει στις 18 Αυγούστου.

Η τοποθεσία της ταφής του στο Γερακάρι διασώθηκε στην τοπική παράδοση, με την ονομασία «του Μαθιού το μνήμα». Η δικαστική απόφαση της εκτέλεσής του από τους Τούρκους εντοπίζεται στο βιβλίο *Έγγραφα Ιεροδικείου Ρεθύμνης, 17ος – 18ος αιώνας*, που εκδόθηκε από τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ρεθύμνου το 1995 με επιμέλεια του τότε διευθυντή της κ. Γιάννη Ζ. Παπιομύτογλου.

Εκεί, στις σελίδες 117-118, γράφει:

«1 Μαρτίου 1112 (1700). Αναφορά Αϊσές θυγατρός του Αβδουλλάχ πρώτου των κρεοπωλών (κασάπμπαση) κατοίκου της πόλεως Ρεθύμνης της συνοικίας Γιαλί.

Η ταπεινή αναφορά μου είνε η εξής: "Προ ενός έτους, ενώπιον του υψηλού ιεροδικαστηρίου, ηξιώθη να δεχθή την θρησκεία του Ισλάμ ο εκ των κατοίκων του χωρίου Γερακάρι της επαρχίας Αμαρίου ο Μαθιός, υιός του παπά Γεώργη, με τον οποίον συνεζεύχθην. Από καιρού παρετήρουν μερικάς συνηθείας του αντικειμένας εις την θρησκείαν του Ισλάμ, αλλά δεν απέδωκα σημασίαν. Προ ολίγου όμως χρόνου τον είδα να κάνη τον σταυρόν του. Τον παρηκολούθησα ολίγες ημέρες και τον έβλεπα με τα μάτια μου, να κάνη το σημείον του Σταυρού κάθε πρωΐ και κάθε βράδυ.

Μια μέρα απεφάσισα να τον ερωτήσω. Και εις απάντησιν μου λέγει: «Εγώ εγεννήθηκα Χριστιανός και έχω συνηθίσει να κάνω τον σταυρό μου το πρωΐ και το βράδυ». Τον ερωτώ πάλιν: «Τώρα είσαι Χριστιανός ή Μουσουλμάνος;». Χωρίς να διστάση καθόλου μου απήντησεν: «Εγώ Χριστιανός εγεννήθηκα και Χριστιανός θ' αποθάνω».

Του είπα ότι θα το φανερώσω εις τον πατέρα μου, αυτός δε άνοιξε την πόρτα, εβγήκε, την έκλεισε με θυμόν και έφυγε. Το φανερώνω ενώπιον του Ιεροδικείου και ζητώ να εφαρμοσθή ο θρησκευτικός νόμος".

Ο Ιεροδίκης Χατζή Αλή Εφέντης ζητώ την προσαγωγήν του.

Τον προσήγαγεν ο κλητήρ του Ιεροδικείου. Ερωτηθείς ενώπιον του Ιερού Νόμου και των κατωτέρω υπογεγραμμένων μαρτύρων απήντησε χωρίς να διστάση: «Εγώ Χριστιανός εγεννήθηκα και Χριστιανός θ' αποθάνω». Το είπε κατ' επανάληψιν. Μετά την ομολογίαν του επώπιον του Ιεροδικείου και των μαρτύρων πρέπει ν' αποκεφαλισθή, κατά τον Ιερόν Νόμον. Αλλά, συμφώνως προς την γνωμοδότησιν του μεγάλου Ιεροδιδασκάλου Ιμάμη Αζάμ, δέον να επαναληφθή προς αυτόν η

ερώτησις αν μετανοή και αν δέχεται την θρησκείαν του Ισλάμ ή αν προτιμά ν' αποθάνη.

Τον ερωτώ πάλιν. Και με βραχνήν και σιγανήν φωνήν απαντά: «Εγώ Χριστιανός εγεννήθηκα και Χριστιανός θ' αποθάνω».

Ούτω απελογήθη. Επειδή μετά την ομολογίαν του ενώπιον του Ιερού Δικαστηρίου και ενώπιον των μαρτύρων επιβάλεται ν' αποκεφαλισθή. Αποφασίζω: να κοπή (αποκεφαλισθή).

Οι Μάρτυρες: Μεχμέτ του Αλή, υποδηματοποιός. Χατζή Αλή του Σαπρή, κουρεύς. Χατή Χασάν Χαλήλ του Βελή. Ιμβραΐμ Σατήρ του Μεχμέτ.

Ο Ιεροδίκης: Χατζή Αλή Εφέντης.»

Στο βιβλίο υπάρχουν οι παραπομπές:

Εφημερίδα «Βήμα Ρεθύμνης», φύλλο 316, 25.12.1931.

Σπύρου Απ. Μαρνιέρου, «Ένας άγνωστος μάρτυς της πίστεως», *Κρητολογικά Γράμματα* 7/8 (1993), σσ. 3-6.

Επίσης στον άγιο αναφέρεται η εργασία του π. Μ. Λίτινα, «Ο Άγιος Νεομάρτυς Ματθαίος ο εκ Γερακαρίου», Αφιέρωμα στους Αγίους του τόπου μας, όπου παραπέμπει ο π. Παντελεήμων Σακελλαρίδης, στην πτυχιακή του εργασία «Άγιοι και Όσιοι της Ιεράς Μητροπόλεως Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου», Ρέθυμνο 2009, σσ. 37-38, όπου γίνεται αναφορά στον άγιο.

Το 2016 ο Σύλλογος Ενεργών Πολιτών Ρεθύμνου «Σύνπολις» τον ανακήρυξε προστάτη άγιό του και η μνήμη του εορτάστηκε πανηγυρικά στον ιερό ναό Κυρίας των Αγγέλων στην Παλαιά Πόλη του Ρεθύμνου. Παρόμοια η μνήμη του αναμένεται να τιμάται κάθε χρόνο στο Ρέθυμνο, όπου μαρτύρησε, όπως τιμάται και στην ιδιαίτερη πατρίδα του, το Γερακάρι.

Η περίπτωση του αγίου Ματθαίου, και όλων των μαρτύρων του τόπου μας, έχει κάτι να μας πει, επειδή πολλές φορές αρνούμαστε την πίστη των πατέρων μας χωρίς να μας απειλεί κανείς. Ας έχουμε υπόψιν ότι και σήμερα στη Συρία και σε άλλες χώρες της Ασίας και της Αφρικής χριστιανοί βασανίζονται και θανατώνονται για την πίστη τους.

Ο άγιος Αθανάσιος Πατελάρος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ο εκ της Αξού (21 Αυγούστου)

Ο άγιος Αθανάσιος Πατελάρος καταγόταν από το χωριό Αξός Μυλοποτάμου Ρεθύμνης και, αφού αρχικά μόνασε στο Άγιο Όρος, εκλέχθηκε μητροπολίτης Θεσσαλονίκης τα έτη 1631-34 και στη συνέχεια πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (Οικουμενικός Πατριάρχης) για μικρά χρονικά διαστήματα το 1634 και το 1652, κατά την ταραγμένη περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Χάνοντας το αξίωμά του, επέστρεψε στο Άγιο Όρος και στη συνέχεια περιπλανήθηκε στα τουρκοκρατούμενα Βαλκάνια και κοιμήθηκε το 1654 στην Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος του Λούμπνι, στο Χάρκοβο της Ουκρανίας, όπου ενταφιάστηκε καθιστός, κατά το τυπικό της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Ήταν εξαιρετικά μορφωμένος, ποιητής, υμνογράφος, συγγραφέας και μεταφραστής. Ο τάφος του ήταν πηγή αγιάσματος και ιαμάτων, ενώ το 1662 έγινε ανακομιδή των λειψάνων του (εκταφή του) και το σώμα του ανακαλύφθηκε άφθαρτο και ευωδιάζον. Η Ρωσική Εκκλησία (στην οποία υπάγεται η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας) αναγνώρισε την αγιότητά του το ίδιο έτος και ο λαός της Ουκρανίας τον τιμά ιδιαίτερα, χαρακτηρίζοντάς τον «ο Καθήμενος», λόγω της στάσης, στην οποία ακόμη και σήμερα φυλάσσεται το ιερό σκήνωμά του (το σώμα του).

Η μνήμη του πανηγυρίζεται με τη λαμπρότητα που του ταιριάζει στο ναό του, στον τόπο καταγωγής του, την Αξό. Ο ναός αυτός εγκαινιάστηκε στις 21 Αυγούστου 2008 από τον κρητικής καταγωγής Πατριάρχη Αλεξανδρείας Θεόδωρο, με ενέργειες του οποίου – ως επισκόπου, τότε, Κυρήνης και έξαρχου του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας στην Οδησσό της Ουκρανίας – είχε έρθει στην Αξό το πρώτο απότμημα του ιερού λειψάνου του το 1993.

Η Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου αφιέρωσε στον άγιο το *Ημερολόγιο 2015*, όπου περιλαμβάνονται πολλές εικόνες του, ιστορικές φωτογραφίες και αναλυτική βιογραφία του, γραμμένη από τον καθηγητή αγιολογίας στην Ανωτάτη Εκκλησιαστική Ακαδημία Ηρακλείου Κρήτης κ. Εμμανουήλ Δουνδουλάκη.

Αν σας άρεσε αυτό το κείμενο, παρακαλούμε,
δώστε το και σε άλλους να το διαβάσουν.